

*Tarein
Claude L. Hamer*

VESTNIK

NOTICIERO

BUENOS AIRES

1 9 6 4 S T. 7

XV

VESTNIK je glasilo slovenskih protikomunističnih borcev. Izdaja ga konzorcij
Predsednik Edi Škulj, upravnik Janez Kralj.
Oprema: Franci Pernišek

UREDNIŠTVO in UPRAVA: Ramón Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina.

NAROČNINA: Južna Amerika 280 pesov odn. enakovrednost v dolarju,
USA in Kanada 2.50 dolarja letno., Anglija in Avstralija 1 funt
šterling, evropske države 1.50 dolarja.

Editor responsable y redactor: Eduardo Škulj, administrador: Juan Kralj
Imprenta: Talleres Gráficos Vilko S. R. L., Estados Unidos 425, Bs. Aires

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 756.565

ZA IN PROTI

D. D.

Kako čudovita je resnična podoba sveta, podoba, ki v svoji čistosti še ni bila uresničena, v katero pa vendar mora težiti vsakdo, ki se zaveda svojega poslanstva na zemlji.

To je podoba o človeku svobodnjaku.

Človek se je rodil svoboden, s pravicami: sme živeti, sme uživati svobodo, sme imeti kaj svojega, sme se družiti z drugimi.

V teh kratkih pravicah je zarisan čudoviti svet človeka svobodnjaka: tu notri je pravica do rojstva, do strehe in sklede, kakor mu gre, do proste misli in besede, do šole in cerkve, do dela in počitka, do lastne hiše in vrta, do tiste politične, kulturne, prosvetne, strokovne organizacije, ki mu je najbolj po godu.

To podobo svobodnega človeka mora slehernik braniti zase in za svoje in za vse ljudi. Ves svet naj bi se povezal v svetovno bratstvo za ohranitev te podobe. Nobena beseda, nobena pot, nobena žrtev ni preveč, kadar gre za to delo.

Tu je treba biti iznajdljiv, podjeten, aktiven. Ne popustiti, da sile teme, zaostalosti, duševnega nomadstva ali brezobzirne ambicije zasenčijo to podobo.

Poti za uresničevanje takega sveta je sto in sto. Ena med njimi je tudi podiranje zaprek. Ni odpravljanje ovir samo sebi namen: namen je ustvaritev resnične podobe sveta. Ovire odpravljamo le za dosego te podobe.

Človek svobodnjak je prav zaradi tega ustvarjanja resničnega sveta nasprotnik vseh zmot, pa naj bo tista zmota fašizem ali nacizem, kapitalizem ali komunizem.

Da smo si danes vsi edini v boju proti komunizmu, je razumljivo: nihče še ni skušal tako do konca izmaličiti naš narodni genij kot prav komunizem. Nihče še ni bil taka ovira na poti do resnične podobe kot prav on.

Smo proti komunizmu, protikomunisti. Ni to samo negacija negacije. Ni podiranje zaradi podiranja. Je podiranja zaradi graditve.

Najprej je bila idealna podoba o človeku in svetu. Potem je prišla komunistična zmota. Ker nas na naši poti do idealne podobe ovira, jo je treba odstraniti. Ko bo odstranjena — in tudi to se bo nekoč zgodilo —, bo delo za resnično podobo sveta še vedno ostalo.

Podesetorili bomo sile, jih zbrali, organizirali, poiskali vse mogoče poti za odpravo te sramotne zmote.

Pravzaprav je komunizem le muha enodnevnica. Pred njo in nad njo je resnična podoba sveta, ki bo ostala, ko bo on že zdavnaj v grobu.

ŽIVEL GENIJ!

I.

Glavno poveljstvo
slovenske partizanske vojske
Položaj, 7. novembra 1942

DNEVNO POVELJE

Tovariši partizani, komandirji, komandanti in politkomisarji!

Petindvajset let poteče danes, kar je v Rusiji velika oktobrska revolucija... utrla pot v novo razdobje — v dobo narodne enakopravnosti in bratskega sožitja naroda ob narodu, v dobo sovjetske demokracije, ki je najpristnejša in nagloblja demokracija, kar jih pozna zgodovina...

Sovjetski narodi, zbrani okrog slavne boljševiske partije in svojega genialnega vodje, ljubljenega tovariša Stalina...

Svojim junaškim tovarišem in vzornikom — krasnoarmejcem — obljublamo na dan sedmega novembra, da ne bomo štedili svojih naporov in ne svoje krvi v borbi za skupne smotre...

Živel genialni vodja narodov in vsega naprednega človeštva, veliki strateg narodnega in človečanskega osvobodilnega boja, naš ljubljene tovariš Stalin.

Smrt fašizmu — svobodo narodu!

Za Glavno poveljstvo:

Komandant:
Jernej Pcsavec
(Ivan Maček)

Politkomisar:
Peter Kalan
(Boris Kidrič)

(Jesen 1942, Ljubljana 1963, str. 249—251)

II.

Na 16. kongresu izbere Stalin pot: silo... Upornost ljudstva zlamljata Stalin in njegova skupina s prevzgojo, s prisilnim delom, z zahtevo po totalni odpovedi osebnemu življenju... Stalin se je toliko naučil, tako je zavzet za vse, da misli, da lahko razsoja o vseh vprašanih sam. Potrebni so mu le statisti... Stalin postaja vedno bolj oddaljen in tajinstven, prisoten samo še v ikonah in v liturgiji, ki se ji morajo podrediti vsi, če hočejo ostati živi... Da je res obstajala skrita opozicija, o tem nihče ne dvomi. Toda Stalin in Višinski se ne utegneta zamujati z iskanjem resnice ali vsaj verjetnosti, saj se nihče ne meni zanjo. Treba je le določiti krivce in vnaprej sestaviti priznanja. Treba je uničiti enake in rivale, izbrisati preteklost, spomin na večglasnost, na revolucionarno debato, ki bi lahko zapeljal novo generacijo na krivo pot... Čas se vrača v primitivni svet. Obtoženci, strti od moreče monotonije, od telesnih in duševnih muk, se

gibljejo in govorijo kot avtomati. „Ti si pes...“ „Jaz sem pes...“ „Ti si izdajalec...“ „Jaz sem izdajalec...“

Ljudje so samo še žrtve ali obsedenci. V svojem Stalinu prikazuje Isaac Deutscher to dobo s pretresljivim pogledom: „Izmed teh brezkončnih procesov, javnih in tajnih, so bili najpomembnejši štiri: proces ‘šestnajstorice’... avgusta 1936; proces ‘sedemnajstorice’... januarja 1937; tajni proces proti maršalu Tuhačevskemu in skupini generalov Rdeče armade junija 1937; in proces ‘enainvajsetih’... marca 1938. Med njimi na zatožni klopi pri teh procesih so bili vsi člani Leninovega političnega biroja razen Stalina samega in Trockega, ki je bil, čeprav odsoten, glavni obtoženec. Med njimi je bil tudi en bivši ministrski predsednik, več podpredsednikov vlade, dva bivša voditelja komunistične internacionale, voditelj sindikatov (Tomski, ki je pred procesom naredil samomor), šef glavnega štaba, glavni politični komisar armade, najvišji poveljniki vseh važnih vojaških sektorjev, skoraj vsi sovjetski poslaniki v Evropi in Aziji in, zadnja po vrsti, a ne po pomenu, oba šefa policije: Jagoda, ki je prispeval ‘dokaze’ za proces proti Zinovjevu in Kamenjevu, in Ježov, ki je imel enako vlogo pri vseh drugih procesih. Vsi so bili obtoženi, da so skušali umoriti Stalina in druge člane političnega biroja, obnoviti kapitalizem, izpodkopati politično in ekonomsko moč države, zastrupiti ali na tisoč drugih načinov pomoriti množice ruskih delavcev. Vsi so bili obtoženi, da so že od prvih dni revolucije delali za obveščevalne službe Velike Britanije, Francije, Japonske, Nemčije, da so sklenili z nacisti tajne sporazume o razkosanju Sovjetske zveze in da so nameravali odstopiti velike dele sovjetskega ozmelja Nemčiji in Japonski. Ko bi bile te obtožbe, ki so se kopičile od procesa do procesa, resnične, bi bilo nemogoče pojasniti, kako da se je sovjetska država sploh ohranila.“

Uničiti je treba vse, ki bi bili zmožni prevzeti oblast, pretrgati začeto delo. In morija sama spreminja v resničnost namišljene velike zarote, ki jih Stalin odkriva v svoji glavi...

1937. V manj kot v šestih mesecih izginejo trije maršali, sedemindvajset armadnih generalov, dvajset tisoč oficirjev, eni v smrt, drugi v zapore in taborišča. Policijski aparat je pobjaznel...

O tovarišu in svaku Aleksandru Svanidzeju, ki ni hotel priznati zločinov, ki jih ni zagrešil, in prositi odpuščanja, je Stalin dejal: „Prevzetnež, umrl je, a ni prosil odpuščanja...“

Ko Stalin meni, da je cilj dosežen, ustavi operacijo in likvidira inkvizitorja. Tako da ustreliti Zakovskega, kakor je dal ustreliti Jagodo...

Sredi najhujšega terorja je Stalin priredil maškarado: začel je izdati zakone in principe o socialističnem napredku, principe, ki so ostali mrtve črke v času njegovih satanskih in reakcionarnih metod. Kot toliko drugih diktatorjev je najbrž mislil, da je edinstven in moder, da sme prekršiti vse, da le pride do cilja, in da bo ta bodoča biblija opravičila njegova kruta sredstva ter onemogočila malim naslednikom zlorabe zoper božanske cilje...

Ideologi, revolucionarji, politiki, intelektualci so vsi pobiti ali strti. Nova generacija je bila že izoblikovana v Velikem stroju: sestavljajo ga

stotisoči administratorjev in tehnikov z odrevenelo dušo, s povprečnim strokovnim znanjem... V tem peklu je tudi skupnost ljudstev...

Stalinu je šestdeset let. Postal je Mesija, duhovni vodja. Ponareja zgodovino, razširja svojo nezmotljivost na umetnost, na znanost, na filozofijo. Teorije prihajajo na dan kot golobi iz čarovnikovega klobuka, v liturgičnem žargonu, vsiljenem vsem komunističnim partijam...

Največkrat razmišlja v Kuznjecovem, v svetu robotov, straž in birokratov.

Emanuel d'Astier, O Stalinu (Sodobnost XII, str. 225 — 264)

III.

Seveda ne gre za to, da bi Stalinu odrekli trdnost značaja: bil je odločen, pretkan, stvaren, neupogljiv pri zasledovanju cilja — popoln primer čvrstega človeka, ki se ne meni za principe. Kaj bi se čudili, da povprečen duh uspe? Tudi kapitalistične dežele porajajo oblastiželjne obsedence, ki so omejenega duha... Nekateri vidijo v njem tudi tvorca zmage, ki je rešila socializem. Da bi podprli to tezo morajo rehabilitirati „genialnega stratega“, ne meneč se za pričevanje Hruščova, ki obtožuje Stalina, da je zasledoval operacije na šolarskem zemljevidu. Več kot verjetno je, da Stalin ni imel za vojskovanje potrebnega vojaškega in tehničnega znanja... Toda če preučujemo samo njegov značaj, pridemo le do moralnega nauka, ki ga d'Astier dobro izlušči, čeprav ga včasih nekoliko zamegli, ker nam kaže na eni strani intimnega Stalina, na drugi pa krutega in stvarnega Stalina in končno blaznega (torej neodgovornega) Stalina, ne sklepa pa iz tega, da je bil blaznež odgovoren za sistem, ki je vzdrževal njega in še drugega blazneža — šefa policije.

Otto Hahn, Stalin v domačem suknjiču (Sodobnost XII, str. 265 — 270)

Na poti k vse večji človeški sreči je vsak zastoj zgodovine zločinski, kajti zamujanje plačujejo zatiranci s svojim trpljenjem. Zgodovinarjeva naloga je narediti bilanco tega trpljenja, pri čemer mora upoštevati živi čas zgodovine, se pravi vsak trenutek v vsakem človeku; ta čas se manifestira v človekovih opredelitvah v življenju, v njegovi zahtevi po taki ali taki organizaciji, v njegovi volilni glasovnici.

Otto Hahn, Stalin v domačem suknjiču, (Sodobnost XII, str. 269)

Če te stavke, ki jih — upamo — berejo tudi današnji oblastniki v Sloveniji, prevedemo v razmere doma, bi se glasilo to takole:

Leta 1945 je v Sloveniji zastala zgodovina.

Zamujanje plačujejo zatiranci s svojim trpljenjem.

Zgodovinar dela bilanco tega trpljenja: bilanco zatiranih opredelitev, bilanco brezplodnih zahtev po taki ali taki organizaciji, bilanco izigranih volilnih glasovnic.

Ves ta zastoj zgodovine je nepopisen zločin.

A zgodovinar dela tudi seznam zločincev. Vsaj za zgodovino.

IZ SLOVENIJE

NOV POLITIČNI PROCES V LJUBLJANI

9. marca so bili v Ljubljani obsojeni Janez Toplišček ter brata Ivan in Stane Željko: prvi na 14 let zapora, drugi na 5 let, tretji na 3 leta. Vsi trije naj bi bili v zvezi s Kregarjevo skupino, ki je bila sojena v januarju 1963. Toženi so bili, da so spravljali v Slovenijo protititovske okrožnice, letake, navodila in programe. Tako imenovana organizacija slovenskih protikomunistov naj bi imela načrt zrušiti titovsko družbeno ureditev v treh fazah. V prvi fazi naj bi predvsem pridobivala simpatizerje, organizirala skrivališča in varne prehode čez mejo. V drugi naj bi začeli diverzantske in teroristične akcije, v tretji pa naj bi ob primernem trenutku z oboroženimi upori prevzeli oblast. Javni tožilec je zavrnil Topliščkov zagovor, da je prišel v Jugoslavijo le zato, da poišče nekaj simpatizerjev, pri katerih bi skrtil razstrelivo in radijske oddajnike, ter se vrnil nazaj čez mejo. Toplišček naj bi imel s seboj točen spisek objektov, ki naj bi jih napadli.

K temu procesu pravi Slovenska država, XV 4: Če Slovenci pogledamo v svojo politično zgodovino, pravzaprav ne najdemo veliko političnih procesov. Naša zgodovina pa priča, da kadar je pri nas prišlo do političnih procesov, da je bila nejevolja vsega naroda velika in da so procesi nakažovali nove smeri razvoja... Opozicija v Sloveniji dobiva publiciteto in „priznanje“ od strani režima.

NARODNOSTNA TRENJA IN DRAGINJA TAREJO TITOV REŽIM

Dopisnik „The New York Times“-a David Binder je poslal 11. marca svojemu listu dopis. Sinteza dopisa je ta: Časopisje in vladni veljaki, celo Tito, prvikrat po nekaj letih odkrito govore o draginji in napetosti med narodi. Resna težava za ljudi je dvig cen živilom in drugim potrošnim dobrinam. Cene mesa so se v zadnjih dveh mesecih dvignile za 30 odstotkov. Jedilno olje se je podražilo in cigarete. V januarju so se cene dvigile za 4 odstotke. Dvigi cen pomenijo, da gre 61 odstotkov denarja mnogih družin za živila. Od 150 beograjskih delavcev se stotim v dveh letih življenje ni prav nič zboljšalo. Mnogo delavcev na anketo „Rada“ odgovarja, da si niso nikoli kupili nove obleke. Tito je dejal v Nišu: „Gradili bomo manj zavzetnih in veličastnih zgradb, pristali bomo na mirnejši tempo razvoja, tako bomo razpolagali z več sredstvi za dviganje življenjske ravni.“ Vodilni zagrebški časopis Vjesnik govori, da je prišlo zadnja leta na posameznika v Črni gori dvakrat več investicij kot pa na posameznika v najbolj razviti republiki dežele, Sloveniji. Dalje pravi, da je kljub temu posameznik na Hrvaškem in v Sloveniji v primeri s posameznikom v pokrajinah, tako obdarjenih z investicijami, za več kot dvakrat povečal svojo proizvodnjo. (Po Slovenski državi, XV 4.)

LITERARNE RAZMERE

Pojasnilo: Boris Kidrič je imel Kocbeka za oslička s prebrisanimi očmi in skrivnostnim križem na hrbtu.

Pod Triglavom ni Dejanja.
Kocbek upal je, da beg
turški zraste, a odganja
osla s križem od korita
pártija in Kocbek kost
postal je in Kocbek beg
zbral je v molk; in strah, bridkost
Kocbeka zdaj pokorita.
Osel malo imel je uma,
malo uma, nič poguma.
O, v Sloveniji se kuha
listov, knjig, papirja, črk!
Kuhar Marksčič je in mrk

pazi, da ljudstvo pomije
v redu žre. — Pa dosti šale!
Glavna ktere so revije?
Klavrna Sodobnost je.
publist prva v njej je šega.
Da obvarjejo se zlega,
omejene Perspektive
pazijo na direktive
banalnega marksizma,
vendarle preti jim shizma.
Tesna, temna so Obzorja,
od sveta dele jih morja.
Zdi se, da...

RAZMERE DOMA

Precej rožnatega, nekaj sivega in ščep c črnega — „objektivnega“
slika življenja, ki ga živimo.

(Naši razgledi, XIII 6, str. 118)

Praznina. Satanokracija — tako je ruski pisatelj Berdjajev imenoval
komunistični režim v svoji domovini — poganja pri nas doma na debelo
svoje plodove. Iz revij (in te so izraz piscev in ti so zastopniki ljudi doma,
zrcalo razmer) diha mrak, ruje razdraženost, preganja nemir. Ni več ne
veselja, ne zdravja, ne uravnovešenosti. Ni stika z naravo, ni človeške
polnosti. Oči so uprte v tla, na dnevnem redu so gospodarske, upravne
debate. Razgovor je jedek, očitajoč, izzivajoč. Dialektika — ali kot je dejal
Hamlet: besede, besede, besede —: obračanje pojmov, iskanje napak v
dovoljenem okviru, s posebno slastjo tik ob okviru. Med vrsticami sope
razočaranje, razdraženost, naveličanost, nemo tuli obup. Tisti, ki niso pa-
tentirani partiji, si prizadevajo, da ohranjajo pri vsaki izjavi možnost do-
kaza pravovernosti. Na napade odgovarjajo s pozivi po jasni besedi. To
parirajo s ščiti, ki jim morejo zagotoviti pravo, edino, vse razsojajočo mar-
ksistično misel, celo neko prednost — npr. večjo razgledanost — pred
napadalcii: sklicujejo se na mladega Marxa; posredno očitajo zoprnikom
banalni marksizem; dopovedujejo, da kritika ne more škodovati, ko pa je
v marksizmu vsa resnica; socializem še ni dokončno stanje, itd.

Vendar je čutiti za vsemi temi iskrenimi ali prirejenimi pozami
hrepenenje prav po poštenosti, po človečnosti, po zaupanju, po ljubezni.
Stvarnost, v kateri žive, je namreč obupna.

Človeku, ki živi izven tega zastrupljenega ozračja, se pričinja vzdigovati. To je res okolje za eksistencialistično gabljenje.

Cvete podkupovanje, ljudi tlači strahotna solidarnost klik, dobri odnosi med ljudmi so pokopani.

Kaj se godi posebno v mladih ljudeh? V vodilnih osebah vidijo izgubljenice, ki se jim vse podira, ki tavajo od ene zmote v drugo, iz ene podlosti v drugo. Vodili so skozi kri, z zločini, varanjem, lažmi, obljubami brez izpopolnitve — in privedli v položaj, iz katerega se vidi svet, ki so ga podrli, kot obljubljena dežela.

Človeško jedro včasih še zmerom tiplje po idealih. Pa se podirajo eden za drugim.

To je dno. Agonija duše. Životarjenje. Mrtva načela v taki praznini bobne o veliki zmoti, o zapravljenem življenju. Orodja, ki so nekdaj tako učinkovito rezala stare vrednote, ki so ubijala Boga in večnost, razkrajala ljubezen in poštenje, ustvarjala novega človeka — ista orodja opravljajo neusmiljeno delo uničevanja naprej in naprej. Marksistične trditve so se po večini razkrile kot zmotne.

Tu je vrtanje pripeljalo prav do tiste prošnje: „Oče, odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo!“ in do odpušcanja, ki so ga svojim krvnikom darovali naši mučenci, tisočere žrtve tistih, ki so mislili, da vse vedo in da njihovo vodstvo vse prav dela, danes pa priznavajo — boljši ali srečnejši med njimi: „Tega nismo vedeli.“ Ljudje, ki so se imeli za pionirje vsega napredka, so padli nazaj za tisočletja.

Iz praznine, od dna je še pot navzgor; za mnoge pa je vodnik le še obup: v razbrzdanost, v samouničenje, v otopelost.

(Iz A. Geržinič, Praznina, Méddobje VIII, 83—92)

Močna škofovska osebnost Slomškova je vplivala tudi na ljubljanskega škofa Wolfa. Ko se je Wolf l. 1848 vrnil s škofovske konference na Dunaju, je vzkliknil: „Sedaj šele vem, kaj je katoliški škof.“ Odkar je spoznal slovenski apostolat škofa Slomška, je začel mecensko podpirati slovenska literarna podjetja. Novo izdajo sv. pisma je ukazal l. 1854, tudi sklad za slovar je iz tega časa.

Svojemu zastopniku in zaupniku v celjskem okrožju, opatu M. Vodušku, je sporočil to-le smernico: „Tako se neda višje v miru živeti, svete vojske prijete se moramo. Ali se bomo Nemcov ali Slovincov deržali? Le Slovincov, kar je prav. Nemci nam žugajo materno kri popiti, nas pa tudi ob sveto vero pripraviti.“

SLOVENCİ V OGNJU REVOLUCIJE

F. Gl.

Leta 1941, 1942 in 1943 pomenijo Slovincem dobo težkih preizkušenj in grenkega trpljenja. V teh letih je namreč na slovenski zemlji divjala krvava borba, kakršne zgodovina našega naroda ne pomni od avarskih in turških časov sem. Po dolgi krizi, čeprav je marsikdo ni opazil, je izbruhnila z vso silo na dan skrbno prikrivana komunistična revolucija in vrgla narod v krvavo medsebojno borbo. Poleg velikega števila ugaslih življenj je ta revolucija povzročila ogromno materialne škode, moralno pa razklala narod v dva tabora, ki se bosta mogla zopet zediniti šele po mnogih krvavih žrtvah.

V letih pred izbruhom velike vojne smo živeli v prepričanju, da komunizma v Sloveniji tako rekoč ni, da je komunistična revolucija pri nas nemogoča. Le bolj daljnovidni možje, med katerimi je treba omeniti predvsem prerano umrlega profesorja Ernesta Tomca, so se zavedali pomena majhnega, a vendar železno organiziranega in discipliniranega števila komunističnih pristašev. Toda njihov svarilni klic je bil le glas vpijočega v puščavi. Tako je profesor Tomec kot voditelj katoliškega dijaštva že l. 1932 postavil na prvo mesto „mladčevskih obljub“ oni tako osporavani in zasovraženi stavek: „Ali se zavedate, da pomeni organizirani komunizem največjo nevarnost sedanjega časa...“, za kar je žel ne samo začudenje, temveč tudi posmeh, celo več, skoraj do konca svojih dni se prav zaradi te svoje daljnovidnosti ni mogel izmotati iz borbe z lastnimi ljudmi. Čuječnost ljudi je bila uspravna in kdor je to spečnost hotel razdreti ter klicati k orožju, je bil zlasti v očeh vladajočih literarnih in kulturnih krogov ozkosrčnež, fanatik in bedak. Na ovitku knjige „Zakaj nismo krščanski socialisti“, ki jo je spisal l. 1937 France Pernišek prav na pobudo in s pomočjo profesorja Tomca, je naslikana goreča vas, spredaj pred vasjo komunistična milica, ki strelja ljudi v masah, zgoraj pa obraz človeka, ki gleda prizor z zavezanimi očmi in pravi: „Vi vidite vse rdeče, jaz nič!“

„Vi vidite vse rdeče, jaz nič!“ To je točen izraz miselnosti, ki je glede komunizma vladala v slovenskem javnem mnenju pred veliko vojno. „Revolucija v Sloveniji sploh ni mogoča!“ Toda revolucija je kljub temu izbruhnila z nezaslišano silovitostjo. Kako se je moglo vse to zgoditi?

Okoliščine za razvoj boljševizma na Slovenskem so bile v obdobju med obema vojnama kar se da ugodne. Na političnem polju je stala v ospredju strastna borba med masonstvom in katolištvom, kar se je na zunaj istovetilo z borbo med tako imenovanim jugoslovanskim integra-

lizmom ter slovenskim avtonomizmom. Komunizem je medtem neopazno, za hrbtom obeh taborov, zasejal seme revolucije. Svobodomisilstvo je izgubilo svojo notranjo idejno opravičenost kmalu po svetovni vojni ter začelo iskati novih miselnih oblik za svojo opredelitev. Trumoma se je začelo oklepati marksizma in toniti v vrstah aktivnih pristašev komunističnega naziranja. Tudi med pristaše — čeprav maloštevilne — nekaterih katoliških ustanov, zlasti delavskih in inteligenčnih, je vdrla miselnost boljševisma in si jih osvojila. Dočim je na zunaj še vedno grmela borba med raznarodovalnimi nameni unitarizma ter med avtonomistično pojmovano slovensko zavestjo, se je v ozadju že zbirala kompaktna in sfanatizirana masa pristašev revolucije, v mirnem zavetju izdelovala svoj program ter jeklenila svoje člane. To zbiranje je pospeševal vedno večji vpliv kulturnega boljševisma, ki je skoraj v celoti zamenjal svobodomiselno ideologijo in se razpasel v nekaterih kulturnih krogih in prosvetnih ustanovah, na splošno med delom inteligence in inteligenčnega naraščaja. Na univerzi so si sledile stavke druga za drugo, komunistična dijaška društva so rasla kakor gobe po dežju; književne založbe so širile boljševisem med širše mase, literarne revije pa ga plodile med intelektualci. Večina predvojnih knjižnih založb je bila v rokah kulturnega boljševisma, ki so razkrajale moralno tradicijo ljudstva in ga neopazno uvajale v komunizem.

Tudi na organizacijskem področju je ob spečnosti in brezbriznosti drugih komunizem osvajal postojanko za postojanko. Med tem ko smo svoje energije trošili v borbi za golo priznanje, da smo Slovenci narod in ne pleme, so se delavskega sloja polastile komunistične organizacije, ne izvzemivši „Jugoslovanske strokovne zveze“, ki je na zunaj veljala sicer za organizacijo krščanskih delavcev. Nekaj podobnega se je godilo tudi po drugih delovnih stanovih, če izvzamemo kmečkega, kjer je bil odpor proti komunizmu najbolj kompakten. Pri inteligenčnem naraščaju smo komaj rešili večji del katoliško usmerjene mladine, dočim je svobodomiselno dijaštvo v večini utonilo v poplavi kulturnega boljševisma.

Med tako pripravljeno in razrahljano maso ni bilo težko razviti bojne komunistične organizacije, zlasti ko so vodstvo komunistične stranke prevzeli mlajši in potisnili ob stran starejše predstavnike, zagovornike „razbojniškega“ komunizma.

Ti mlajši so se nekateri izšolali v Moskvi in se tam navzeli vse tiste spretnosti, ki jih je pozneje odlikovala, ko je revolucija nastopila svojo pot. Bili so to predvsem: Kardelj, Kidrič, Baebler, Kuhar, Leskošek itd. Preobrat v vodstvu komunistične organizacije datira torej nekako v leto 1935—36, ko se je uveljavila „moskovska mladina“.

Od takrat naprej se začenja čutiti v delovanju komunistov nov zagon, neprimerno bolj prekanjena taktika, ki jo v glavnem odlikujejo te-le poteze: taktika indirektnega in legalnega delovanja, taktika zbiranja vseh levičarskih sil pod vodstvom komunistične stranke, pridobivanje kulturnih krogov in ustanov, sistematično šolanje komunistične

udarne elite in od l. 1938 priprava za dejanski nastop komunističnih borcev.

Leta 1935 je bil namreč v Moskvi poleg drugih znamenitih kongresov tudi kongres zveze komunistične mladine (SKO). Ta kongres pomeni prelom v zgodovini komunističnega delovanja zlasti na Balkanu. Na kongresu so bile izdelane direktive za ostvareitev organizacij komunistične mladine, ki so se potem z vso doslednostjo izvajale tudi pri nas. Že v teh direktivah stoji navodilo za pripravo oborožene vstaje pod vodstvom komunistične stranke.

Polnomočje za Slovenijo je dobil Edo Kardelj, bivši ljubljanski učiteljskičnik, moskovski „pravovernik“, ki je potem dejansko vodil vso akcijo komunizma ne samo v Sloveniji, temveč na vsem ozemlju prejšnje države. S svojim kadrom, prežetim s fanatizmom, se mu je posrečilo reorganizirati pokret komunizma in ga postaviti na proučen sistem, ki je takoj začel kazati vidne učinke. Članstvo se je pomnožilo, tako da je komunistična stranka štela ob izbruhu vojne, to je okrog l. 1940, že kakih 8000 članov, sposobnih za borbo z orožjem. V resnici odgovarja to število številčnemu stanju komunistov v juniju l. 1942, ko je bil komunizem v dobi do italijanske kapitulacije na višku svoje moči.

Učinki nove smeri v komunističnih pripravah niso izostali. Komunistično delovanje se je nekako legaliziralo in dobilo zakoniti videz. Tako pišejo „Direktive srednješkolskog komiteja“ Skoja“ l. 1936: „Oblika masovnega dela mora biti legalna... treba je zavzeti taktiko indirektnega upora... prekiniti z dosedanjo taktiko nelegalnega delovanja in svoje misli izražati v legalnih člankih in v legalnih dopisih...“ S to novo taktiko se je vrgla komunistična stranka na delo.

Leta 1938 se je pri nas že začrtala oblika bodočega nastopa revolucijskega delovanja. Takrat so dobili zastopniki komunizma navodilo, da začno pripravljati oboroženo vstajo, ki naj se izvede ob izbruhu sovražnosti med Nemčijo in boljševiško Rusijo. „Osobodilna fronta“ se je v jedru osnovala že torej najmanj tri leta pred dejanskim nastopom. Ko je izbruhnila vojna med Nemčijo in boljševiško Rusijo, je pripravljeni organizaciji bilo treba dati le znak za začetek udeleževanja.

Kako se je mogla komunistična organizacija v predvojni Jugoslaviji, ki je veljala za strogo antikomunistično državo, razviti do take učinkovitosti? Vzrokov je veliko, naštejmo jih nekaj.

Predvsem je bila napaka v tem, ker se je preganjalo le direktno rovarjenje komunistov, dopuščalo pa se je indirektno. Komunistična stranka je uvidela to slabost, si privzela metodo indirektnega delovanja ter na ta način neovirano pripravljala pot revoluciji. Komunistični tisk je bil prepovedan, dovoljeval pa se je marksistični. Komunizem je bil na državnem indeksu, marksizem pa se je smel svobodno širiti. Lenin se

ni smel hvaliti ali razlagati, Marx in njegovi učenci pa so se smeli povelečevati. Boljševizem nisi smel širiti, lahko pa si širil kulturni boljševizem. Prav tako nisi smel širiti komunizma, pač pa si smel neovirano govoriti ali pisati o dialektičnem materializmu. Borba proti komunizmu se je torej sprevrgla v neučinkovito burko, medtem ko si je boljševizem osvajal postojanko za postojanko.

Po l. 1935 se je središče komunistične organizacije iz delavskih vrst premaknilo v inteligenčne kroge. Nositelji komunistične ideje so postali intelektualci. Zatiranje komunizma od strani države pa se je še vedno izvajalo po zastarelih metodah, ki so pobijale prejšnji, a sedaj že preživeli „razbojniški komunizem“. Intelektualci so bili nedosegljivi tem bolj, čim višji položaj so imeli v državi. Malo je pomagalo izolirati navadne člane, medtem ko so voditelji bili nedotakljivi. In vendar je bila revolucija sad boljševiške inteligence in ne delavskega proletariata!

Ni treba omenjati, da je boljševizem silno pospešila laizacija javnega življenja, ki so jo v predvojni Jugoslaviji netili zlasti centralistični režimi. Ta je imela za posledico boljševizacijo mladine. Zlasti srednješolska mladina se je kar zakonito uvajala v boljševiško ideologijo.

Slovenski katoličani, ki so bili v prvi vrsti poklicani, da izvedejo odpor proti revolucionarnim namenom komunizma, so bili takrat paralizirani od treh silnic. Najprej so v velikem delu podlegli nezdravemu spiritualizmu in bili mnenja, da je organizacijsko delo s stališča pravega krščanstva zgrešeno. To mnenje se je izoblikovalo v križarskem gibanju in v strujah, ki so se pozneje razvile iz tega gibanja. Posledica je bila, da smo se predajali nestvarnemu spiritualizmu, zanemarjali pa organično zbiranje in izpopolnjevanje. Seveda je bila ta miselna zmota le voda na mlin komunizma, ki je že spraval v pogon silovitost svoje organizacije in na svojem pohodu zaradi organizacijskega razkroja med katoličani ni našel sebi enakovrednega nasprotnika. Kar je bilo še organičnega, je bilo zastarelo in spričo modernih organizacijskih metod komunizma neučinkovito.

Dalje je preprečilo uspešen odpor iskanje srednje poti, ki je zajelo zlasti del katoliških intelektualcev. To stremljenje in prizadevanje po spravi med komunizmom in krščanstvom je v korenini zamorilo anti-komunistično udarnost, obenem pa poglavalno marsikoga v objem komunizma samega. Dokazovanje, da sta si komunizem in krščanstvo nespravljiva nasprotnika, je bilo zaradi trmoglavosti ali včasih celo zaradi politične preračunanosti nosilcev te pogubne ideologije kakor udarec v prazno. Kot praktičen in najbolj viden zaključek tega je bila poleg splošne ohromitve spojitve pristašev srednje poti s komunisti ob nastopu revolucije (Kocbek, Zarjani, Jugoslovanska strokovna zveza itd.).

Končno je onemogočal uspešen odpor proti komunizmu razkroj enotnosti v razne frakcije in legalizacija tega razkroja tako na narodnem kakor na idejnem področju. Ob strnjeni, enotni in disciplinirani akciji komunistične stranke so bili katoličani „zakonito“ razcepljeni

v razna gibanja in pokrete, ki so v medsebojnih borbah trošili vse tiste energije, ki bi se bile morale uporabiti proti skupnemu sovražniku.

To je nekaj najbolj vidnih vzrokov, ki so olajšali porast komunistične moči ali pa mu odprli vrata na stežaj v nasprotno vrste pred veliko vojno.

II.

V začetku revolucije konec junija 1941 pa je nastopil še eden, najvažnejši činilec, ki je odločilno vplival na razvoj komunizma. Ta činilec je bila italijanska vojaška okupacija. Politika italijanske kraljeve vojske v Sloveniji je namreč najprej načrtno dopuščala organiziranje komunističnega gibanja, pozneje pa stopila z njim v prikrito zvezo.

Dogodki, ki so značilni za čas od 22. junija 1941, so bolj ali manj znani. Takoj po vstopu Sovjetske Rusije v vojno se je začela po Sloveniji, zlasti po Ljubljanski pokrajini, na široko organizirati „osvobodilna fronta“. Snovali so se razni tajni odbori, nabirali pristaši, delili letaki in brošure, ki so vsi pozivali na borbo proti okupatorju v okviru in pod vodstvom „osvobodilne fronte slovenskega naroda“. Nihče ni vedel, kdo prav za prav predstavlja vodstvo tega gibanja. Če si o tem koga vprašal, je odgovoril, da pač nevarnost ne dopušča, da bi smela biti znana imena voditeljev. Toda razne okoliščine so že v začetku razodevale, da je Osvobodilna fronta le zunanji izraz komunistične stranke. Da bi si nadeli čim večji videz nacionalnega gibanja, so komunistični voditelji pritegnili v tako imenovani vrhovni plenum častihlepne ljudi iz raznih političnih skupin, medtem ko so dejansko vodstvo imeli sami. Mnoge je premamil sijaj propagande in pa nacionalni plašč Osvobodilne fronte, ko so se ji pridružili. Kmalu so komunisti proglasili za narodnega izdajalca vsakogar, kdor bi nasprotoval njihovemu gibanju. Osvobodilno fronto so slovesno razglasili za edinega narodnega predstavnika Slovencev. Dočim so se nositelji javnega življenja v prejšnji državi postavili na stališče zadržanosti nasproti okupacijskim oblastem, je Osvobodilna fronta proglašala zadržanost za izdajstvo ter hujskala ljudi na aktiven upor. Središče vsega delovanja je bila Ljubljana. Od tu so voditelji komunizma razpredali svoje mreže po vsej Ljubljanski pokrajini ter na ozemlje, ki je bilo pod nemško okupacijo. Vse to so še vedno delali pod pretvezo narodnoosvobodilnega gibanja, da bi ljudem vrgli pesek v oči in jih čim več privabili v svoje vrste.

Komunistična akcija je bila v prvih mesecih živahna zlasti v Ljubljani. Na deželi so se istočasno pojavile oborožene jedrne skupine, ki so zbirale orožje in sprejemale rekrute. Orožja je po razsulu jugoslovanske vojske ostalo veliko. Skoraj vsega so nakopičili po svojih tajnih skladiščih pristaši komunizma.

Tako Ljubljano kakor deželo je od 22. junija dalje zasula povodenj

propagande. Najprej se je ta propaganda trudila, da bi vzela ugled vsem dosedanjim voditeljem javnega življenja: bivšim politikom, duhovščini, vodilnim intelektualcem, županom in sploh vsem tistim, ki so v javnost kaj pomenili, a niso podlegli vplivu Osvobodilne fronte. S tem je dosegla, da so ljudje zamrzeli tiste predstavnike, ki so jim prej izročali svoje zaupanje, ter postali voljno gnetivo v rokah komunističnih voditeljev. To je bila prva faza komunistične propagande. V naslednji fazi je bila agitacija za vstop v Osvobodilno fronto, v tretji, od zgodnje pomladi 1942 dalje, pa za vstop med „partizane“, borce na terenu. Propagando so izvajali s tiskom, ustno in nekaj časa tudi po tajni radijski oddaji. S tiskom so preplavili Ljubljano in deželo. Vodilno glasilo je bil „Slovenski poročevalec“, na ciklostil razmnožen list, ki je veljal za uradni časopis Osvobodilne fronte in ki je bil že pred vojno glasilo komunistične stranke. Dalje je širila komunistično propagando še vrsta drugih podtalnih časopisov in množica letakov, ki so jih komunisti trosili po ulicah in vežah, po pisarnah in uradih, po kavarnah, gostilnah in po privatnih stanovanjih. Po deželi so jih razširjali tajni komunistični kurirji ali pa oboroženi partizanski oddelki.

Dobro je služila komunizmu tudi ustna propaganda, ki so jo znali spretno organizirati zlasti v Ljubljani. Prirejali so se predavateljski krožki in tečaji, ki so vežbali pristaše, obenem pa širili propagando. Vsa Ljubljana je bila prepredena s tem propagandnim omrežjem, po deželi pa so kljub ogromni množici italijanskega vojaštva hodile partizanske tolpe od kraja do kraja, tako rekoč neovirano, zbirale ljudi nasilno h komunističnim mitingom ter jih poučevale v komunistični ideologiji.

Istočasno s propagando se je izvajala velika prispevalna akcija za namene Osvobodilne fronte. Pristaši komunizma so nabirali kakor nekaj davek pri vseh slojih prebivalstva, pri bogatih in pri revežih, in če ni šlo zlepa, so izsiljevali z grožnjami. Prav tako so izsiljevali razno blago ter vse to pošiljali v tajna komunistična skladišča.

S tako propagando je komunistična stranka dosegla, da so se s svojimi simpatijami pridružili Osvobodilni fronti mnogi, ki sicer za odkrit komunizem ne bi bili navdušeni. (Bo še)

Premišljanje je le magični obred, prazna čarovnija, če ga ne spremlja praktična aplikacija. Ta nauk je potegnil iz preteklosti Hruščov, ki dobro pozna nečimrnost svojih kolegov politikov in ve, da jih prizadene edino tako, če jim pokaže, da je mogoče iz marmorja njihovih kipov narediti pljuvalnike.

(Sodobnost XII., str. 270)

To o pljuvalnikih iz marmorja kipov raznih „herojev“ in „narodnih osvoboditeljev“ si velja zapomniti za bodočnost.

S tem člankom začenjamo objavljati vse, kar je v zvezi s pisanjem zgodovine o naši protirevoluciji 1941—1945. Tu bodo objavljeni predlogi, razpisana anketna vprašanja, tiskani razgovori s pisatelji omenjene zgodovine in podobno.

Ne vem sicer, dragi gospod urednik, kaj se je že konkretnega storilo za opis naše protirevolucije, a kljub temu si drznem napisati nekaj misli o tem. Moj edini namen je, da bi se taka zgodovina čimprej in čim boljše napisala. Mogoče bom s tem pisanjem sprožil še kaka druga mnenja ali kako drugače prispeval k pozitivni omenjega pisanja.

Po mojem mnenju je treba storiti tri stvari: najti pisca, zbrati snov, objavljati zgodovino. O vsaki od treh stvari nekaj misli:

NAJTI PISCA

Najprej ugotoviti, kdo se danes s tem delom ukvarja in koliko je upanja, da knjigo v doglednem času izda. Njemu pomagati pri delu.

Če je več avtorjev, koordinirati delo.

Če je treba, delo razdeliti še med nove moči.

Če se nihče resno ne bavi s pisanjem, čimprej dobiti krog ljudi za to.

ZBIRATI SNOV

Pisatelju je treba pomagati zbrati vso že obstoječo snov. Tu prihaja v poštev zlasti protikomunistična literatura 1941—1945, ki je izhajala v Ljubljani, vse naše tiskovine, ki se s tem problemom bavijo od 1945 do danes, vsa pričevanja, ki jih ni tako malo, in tudi komunistična literatura.

Čimprej je treba začeti nova pričevanja. Najprej pri najstarejših ljudeh in pri tistih, ki so bili najbolj udeleženi pri protirevoluciji, potem pri ostalih. Morda bi bilo prav, ko bi Vestnik začel objavljati vprašanja o posameznih dobah protirevolucije, na katera bi bralci odgovarjali. Dalo bi se tudi iti s snemalnikom od osebe do osebe in zbrati odgovore.

OBJAVLJATI ZGODOVINO

Verjetno bi bilo najbolj primerno objavljati zgodovino po snopičih, katerih bi vsak zajel določeno dobo.

Pri izdajanju teh bi imeli pred očmi dejstvo, da gre bolj kot za zgodovino za material za zgodovino. Ko bi bili posamezni snopiči zunaj, bi marsikdo ob marsikaterem poglavju pripisal svoje opombe in jih poslal. Tako bi se počasi nabirala po takih tiskanih snopičih in po opombah k njim snov za dokončno delo. Vse opombe bi mogli na koncu snopičev izdati v posebnem zvezku.

To je nekaj nasvetov. Prepričan sem, da je sestava zgodovine naše protikomunistične revolucije eden najlepših spomenikov, ki jih moramo postaviti na neznane grobove naših tisočev idealistov, ki so jih komunisti pobili.

VRAČANJE KOZAKOV IZ LIENZA IN SPITTALA LETA 1945

(Po ukrajinskih in poljskih virih kot primerjalni donesek k zgodovini
komunistične revolucije v Sloveniji)

Dr. Tine Debeljak

Ukrajinski general Vjačenko Naumenko, ki biva sedaj v Ameriki, in po njem poljski publicist Jozef Mackiewicz, poročata zanimive podrobnosti o vračanju Ukrajincev in Rusov, znane Vlasove vojske iz Vzhodne Tirolske, iz Lienza in Dravske doline na Koroškem v roke boljševikom ter njih nadaljno usodo. Bil sem sam priča vračanja civilnih in vojaških ljudi v Gornjem Dravogradu in srečaval sem na poti v Lienz zapuščene ruske tabore z izvešnimi črnimi zastavami, plahtami, vseokrog pa polno izpuščenih konj, ki nikdar več ne bodo nosili na svojih hrbtih donskih kozakov, svojih gospodarjev.

Ob poljski Katyn, ki je postal simbol za vse te množične pomore ljudstev, se postavlja hrvaški Pliberk, (ki ga oni imenujejo — ne vem zakaj — Bleiburg), ter kozaški Lienz... poleg drugih, ki bodo še poznim vekovom pričali o zverinstvu kulturnega človeka dvajsetega veka, tistega dela, ki je sam sebe imenoval „progresivnega“, naprednega...

Da bi bolje razumeli našo Vetrinjsko tragedijo, naj opišem predajo kozakov pač zato, da se nazorneje vidi, kako smo vsi mi doživeli svoje tragedije kot žrtve sporazuma v Jalti, kot domenka med Ameriko, Anglijo in Sovjetijo. In ko so po sklepih pili napitnice Veliki Trije, so cinično pili na zdravje stotisočev, nasilno pobitih... Ko bo kdo postavljaj kdaj spomenik Jalti in njenim sklepom, bo moral v podnožje Velike Trojice položiti stotisoče mrtvecev, ki so jih pahnili z napitnicami v grob in v suženjstvo.

Umik za Alpe

25. aprila je kapitulirala nemška vojska v Italiji (enaajst dni preje kot v Jugoslaviji; kljub temu, da je Tito štiri leta „osvobajal“ Jugoslavijo nemških okupatorjev, je doživel to „slavo“, da so se Nemci prav z njegovega „bojišča“ umaknili sami šele, ko so se vdali že vsepovsod). 27. aprila so ujeli Mussolinija. V tem času se je na ozemlju severne Italije, Mussolinijeve republike, nahajala ukrajinska skupina pod vodstvom hetmana Domanova, ki je sama sebe imenovala „Kozacki stan“, to je kozaško taborišče. Bila je razvrščena okrog mesta Tolmezza in je štela kakih 7000 vojakov, ob njih pa še civilnih ljudi, žena in otrok, tako da jih je z getovostjo bilo 8435, če ne še več. Ta številka je namreč iz leta 1944. Po tem času pa so še prihajali Ukrajinci k vojski

v Italijo iz nemških taborišč in prisilnega dela. Pozneje sta prišla tudi osmi in enajsti kozaški polk, katerih število ni znano. Blizu Gemone je bival tretji proviantski polk (okrog 2500 ljudi), toda ta je sam na svojo roko kapituliral že preje pred italijanskimi partizani, ki so ga nekje na jugu Italije izročili boljševikom v roke. Skupino zase je predstavljal tudi XV. kozaški korpus, ki se je na Balkanu boril proti Titu v sklopu tretje divizije, pa se je umaknil v Graz in je bil tam izdan boljševikom.

V skupini atamana Domanova se je nahajal tudi široko znani general Krasnov, znan še iz boljševiške vojne, voditelj kozaškega pokreta, ki faktično ni več izvajal svoje oblasti.

Ponoči od 27. do 28. aprila se je pri atamanu Domanovu zglasilo odposlanstvo laških partizanov, tri osebe, ki so od njega zahtevale odložitev orožja. Domanov pa jim je izjavil, da bo kapituliral samo pred Angleži; odložitev orožja je odločno odklonil, obenem pa je obljubil Italijanom, da se bo v roku treh dni umaknil iz območja Italije proti severu za Alpe.

Tako se je začelo prvo dejanje tragedije.

Umikati so se začeli še po edini prosti poti, ki je vodila preko Paluzzo. Nato preko prelaza Ploeckenpass, visokega 1300 m na avstrijsko mejo. V dolini, iz katere so odhajali, je cvetela še laška pomlad, v breze. Začel je padati dež, ki je prešel v žlobudro in mešanico snega. Videti so bili tudi že prvi znaki opreznosti. Kot prvi je marširal štab, delavnice in glavni tabori, za njimi pa kozaške edinice: najprej donski kozaki, nato kubanski in potem terski. General Domanov pa je še ostal v Tolmezzu, da pričaka še zadnjih čet, ki naj bi se umaknile iz Udine (Vidma).

Pot na Ploeckenpass goe v serpentinastih vijugah. Ves dan 3. maja je padal sneg. Avto, v katerem se je vozil general Krasnov z ženo in adjutantom, je obstal v snegu. Pripeli so ga za glavni avtobus in ga potegnili v linijo. Ob pol enajstih ponoči je Krasnov prešel prelaz in se ustavil v vasi Mauthen Koetsbach.

5. maja potem je prišel hetman Domanov. 6. maja je poslal k Angležem odposlanstvo z belo zastavo. Delegacija se je vrnila s sporočilom britanskega generala: nič konkretnega ne more povedati o nadaljni usodi kozakov, lahko da samo zagotovilo, da ne bodo izročeni sovjetom.

Čokolada za otroke, in „častna beseda“ za odrasle

Na drugi strani v dolini je tudi že bila pomlad. Po kamenju je drvela reka Drava. Konji so stopali po avstrijskih asfaltnih cestah in široko odpirali nosnice vdihavajuč sveži zrak, in mulili sveže zelenje nadbrežnih lok. Jahače je ščemel v oči zlati blesk zlatic na teh poljanah. Po smoli je dišalo od smrek in jelk. Po skalah se je razbijal gorski

slap. Kotiček dežele, na katerega je pozabila vojna. Dolina tihih polj in škrjancev nad njimi.

Kozaške edinice so se ustavile na mestu. Angleško povelje je velelo, naj si postavijo šotore vzdolž reke Drave, ob železnici in cesti na ozemlju 21 kilometrov.

Na severni strani mesta Lienz, ki ga je delila Drava, je stal štab atamana Domanova. Gen. Krasnov z ženo je zavzel posebno vilo kakih 4 km stran od mesta, katero so mu oskrbele angleške oblasti. Na desnem bregu Drave je bilo določeno mesto za kadetsko šolo (junkersko), nato — pribočna divizija in prvi konjeniški polk. Vzdolž levega brega pa: kozaška žandarmerija, ter donski, kubanski in terski polk. Nato taborišča in delavnice. Prostor od vasi Nikelsdorf do Gornjega Dravograda (Oberdrauburg) so zavzemali kavkaški oddelki (tako imenovana kavkaška legija), pod vodstvom sultana Keleč-Gereja. Civili in begunci pa so bili nameščeni po barakah bivšega nemškega taborišča za angleške ujetnike, v vasi Peggetz (prav tam, kjer je bilo pozneje taborišče za slovenske begunce), oddaljeno kak kilometer in pol od mesta.

Na južnem delu mesta se je nahajal angleški štab. Kozakom so celo pustili orožje in s 15. majem so jim začeli dajati tudi angleško hrano. Začelo se je kaditi iz šotorov okrog gozdov in lok ob rekah in cestah. Postavili so si tudi takoj pravoslavno kapelo. Bila je velika noč. Oblekli so nove uniforme. Eden od poveljnikov kozaške brigade se je celo obrnil na angleški štab z vprašanjem, ali naj se kozaki še naprej vojaško vadijo.

„Seveda,“ mu je odgovoril. „Morda nam boste celo v kratkem potrebni.“

Ta odgovor ni bilo nikako odkritje, bil je bolj samo potrdilo tega, kar se je v političnem optimizmu vsesplošno mislilo. Bilj pa so vmes tudi pesimisti ki so bili mnenja, da mislijo Angleži s tem kakšno službo v njihovih kolonijah. Toda taki so bili izjeme. Kadetsko šolo je obiskalo nekaj angleških častnikov. Ko jim je prevajalka povedala, da so nekateri izmed njih napravili tiscč kilometrov, da bi se rešili boljševiskega jarma je angleški častnik vzdihnil:

„Naj jim Bog pomaga!“

16. maja potem, ko so kozakom dali zelo obilen zajtrk, je prišel ukaz, naj odlože orožje. Obdrže ga lahko samo častniki in žandarji.

Kot svet je star zakon, da se orožje ne oddaja — toda optimizem in vera premagata tudi gore...

Na sedež privatne kozaške banke, ki je bila v neki lienški hiši, je prišel v jutru oddelek angleške vojske in zahteval ključe od blagajne. Kljub protestom in izjavam, da blagajna vsebuje samo privatne prihranke kozakov, so jo Angleži odnesli na kamion in odpeljali. Med tem pa je angleški zvezni častnik ukazal razdeliti otrokom in starim ljudem čokolado in pomaranče. Predlagal je, naj prirede kakšen koncert, in je šel s tem namenom iskat v mesto primerno dvorano. Našel jo je.

Obljubil je, da jo bo dal prirediti na angleške stroške. Tudi je obljubil, da bo napravil pokrite kuhinje, da ne bodo kozaki uporabljali toliko ognjišč. Začeli so že dovažati opeko. Končno je prinesel na dan celó načrt, kako bi izdajali kozaški časopis. Za ta namen je sklical v hišo bivšega nemškega urada za delo (Arbeitsamt) posvet, katerega se je udeležilo 12 oseb z urednikom Taruskim na čelu. Angleški častnik je obrazložil svoj načrt in obljubil, da bodo Angleži krili vse stroške. Obenem je poprosil za seznam — vseh časnikarjev. Seveda so mu tak seznam takoj izročili.

„Thank you very much,“ jim je rekel častnik.

27. maja zjutraj je bilo objavljeno, da bo kozaška vojska dobivala prav tako „racijo“ hrane kakor angleška.

„Hura!“ so bili kozaki veseli in vriskali po taboriščih.

Nekaj ur pozneje pa je bilo tudi vsem častnikom in žandarmeriji ukazano odložiti orožje do 12. ure opoldan. Na vprašanje atamana Domanova jim je bilo pojasnjeno, da gre tu za zamenjavo orožja na vse bolj enostavno in moderno.

28. maja zjutraj pa je bilo Domanovu naročeno, da se morajo vsi častniki in uradniki pripraviti, da bodo ob eni popoldne sprejeti na posebni konferenci od najvišjih angleških oblasti.

Dan je bil izredno vroč. Nebo brez oblakov. Nastalo je vprašanje, kako naj se oblečejo, če gredo na svečano „avdienco“, kateri je večina kozaških častnikov pripisovala veliko važnost. Konferenca z najvišjimi angleškimi častniki!

„Naj vzamemo plašče? Večer bo lahko še hladan.“

„Kaj še! Nobenih stvari! Brez potrebe,“ je odgovoril oficir in začel šteti na prste: „Ob treh se začne konferenca v Beljaku, ki bo trajala eno uro največ poldrugo uro; ob petih, recimo pol šestih ali ob sedmih boste že itak doma.“

Častniki so se hitro razšli na svoja bivališča, da se oblečejo v najlepše uniforme in izlikajo škornje. V bleščočih se epuletah so se pojavili na mestu odhoda. Oni iz stare emigracije so si pripeli tudi vsa carska odlikovanja. — V tem trenutku... je oddaleč, zdelo se je v gorah, odjeknil prvi strel... Nihče tedaj ni obrnil pozornosti nanj. Ta hip se je namreč ustrelil častnik („podesaul“) Golovinskij, „ču dak“, kakor so včeraj o njem govorili, edini, ki ni hotel oddati orožja... Kamioni so že odpeljali...

Tam, kjer ne dela prepričanje, dela včasih nagon: nekatere od žen so začele kar na lepem brez pravega vzroka jokati.

„Prosim, da pomirite ženske,“ je naročil oficir prevajalki. „Dajem častno besedo, da se bodo njihovi možje vrnili najpozneje med peto in šesto uro zvečer.“

Dan je bil soparen. Morda so se zato tako vlekli te ure. Prešla je ura pet... šest... sedem... Na konferenco je odšlo par tisoč častnikov... Nihče se ne vrne. Strašno občutje je začelo zajemati ostale

člane družine. Tudi vojaki so se začeli zbirati v skupine in razpravljati o položaju.

Nihče gotovo ni mogel niti slutiti, da so že pet dni preje — dne 23. maja — sklenili angleški in sovjetski zastopniki na Dunaju medsebojni dogovor o predaji vseh častnikov in njihovih družin v roke sovjetski oblasti...

V šotorih vzdolž Drave so se pripravljali, da razdele večerjo. Tedaj pa so na vso hitrico poklicali prevajalko na poveljstvo v Peggetz.

„Konferenca“

Preden bi začel opisovati „konferenco“, bi se rad za hip ustavil — pravi Mackiewicz — ob vprašanju, kako da se tisoče oficirjev dalo zvabiti tako naivno v tako nastavljeno past. Zgodilo se je namreč še nekaj, kar bi moralo vzbuditi nemir. 27. maja je prišel v Lienz general Škuro, stari emigrant, ki ni bil nikdar sovjetski državljan. Eden izmed glavnih generalov iz boljševoške vojne, in to iz časa, ko so „belim“ pomagali Angleži ter je bil odlikovan z visokim angeškim odlikovanjem. Pripravili so mu svečan sprejem. . .

Toda zjutraj — se pravi tistega dne 28. maja — sta vdrla v stanovanje generala Škura dva angleška oficirja in ga odpeljala neznano kam. (Bo še)

TAT: In veruješ v sveto cerkev, veruješ v boga očeta, v sina in svetega duha.. Veruješ v devico Marijo, brezmadežno spočetje?

BLAŽ: Verujem!

Smiljan Rozman, Blaž (Sodobnost XII, str. 196)

Če naj bo kdo slovenski pisatelj, bi slovnico že moral znati. Ko tat sprašuje Blaža, če veruje v Presveto Trojico, ga sprašuje, če veruje vanjo kot v osebno bitje. No, in imena oseb se do danes v slovenščini še vedno pišejo z veliko začetnico. Gre za neznanje slovnice. Ali pa za gnev proti veri?

Bil je kmečki sin, izšel je torej naravnost iz ljudstva, iz tiste temeljne plasti, ki je od kmečkih uporov in protestantske akcije dalje počasi, toda vztrajno oblikovala podobo slovenske nacionalnosti. Pogosto je ta plast čakala v pobožni pasivnosti in dinastični vdanosti, da je pozneje lahko tembolj nepričakovano pognala iz sebe rast s trdnimi koreninami in visoko mero.

Jože Šifrer, Ob smrti Ksaverija Meška (Sodobnost XII, str. 253):

Če kdaj, potem omenjena kmečka plast danes čaka v pobožni pasivnosti. Čaka, ker ne more drugače. A ko bo dozorel čas — in ta z vso gotovostjo dozoreva —, bo tembolj nepričakovano pognala iz sebe rast. Rast z visoko mero. Rast, ki ji bo spet vrnila vse najplemenitejše, česar je danes oropana.

NAŠA UČITELJA — OB 1100-LETNICI

Dr. Stanko Kahne, SDB

(Nadaljevanje)

Konstantin — škof

Uresničitev drugega dela programa Ciril-Methodove rimske misije: ustanovitev samostojne slovanske Cerkve in hierarhije moremo s pomočjo različnih zgodovinskih virov rekonstruirati takole:

Jutro Razglašenja Gospodovega 868. Bazilika sv. Petra je že žarela v pričakovanju slovesnega škofovskega posvečenja Konstantina Cirila.

Iz zakristije se je razvil sprevod duhovnikov, škofov in samega papeža obenem z novoizvoljenim posvečencem; sprevod se je usmeril h glavnemu oltarju. Tu je že bil pripravljen papeški prestol, na desno in levo od njega so se v polkrogu vrstili sedeži za škofo, papeškemu prestolu nasproti pa sedež za novoizvoljenega kandidata.

Prišel se je obred. Zastopnik kneza Rastislava je stopil pred sv. očeta in bral: „Prosimo vaše apostolstvo, da nam vašega služabnika Konstantina, častitega diakona naše cerkve, katerega življenje in pošteno nprav smo dobro preizkusili, blagovoli vaše apostolstvo, po navdihnjenju božje milosti posvetiti v škofa.“

Papež je nato zastavil kandidatu vprašanje, da bi pred vsemi izpričal svojo vero in med drugimi tudi: „Hočeš izpovedati vero in obljubiti podložnost v vsem blaženemu Petru, ki mu je od Boga dana oblast zavezovati in razvezovati, pa tudi meni, njegovemu namestniku in vsem mojim naslednikom?“

Konstantin je nato v dolgi izpovedi vere med drugim izjavil: „...obljubljam torej in zagotavljam vam, prečastitemu gospodu mojemu in papežu, in po vas blaženemu Petru, prvaku apostolov, in njegovi sveti Cerkvi, da bom tisto vero držal, pridigal in branil, ki so nam jo izročili apostoli...“

Sveta daritev in med njo obred škofovskega posvečenja. Končno višek posvetilnega obreda: obljuba zvestobe in poklon novoposvečenega škofa relikvijam sv. Petra.

Nad grobom svetega prvaka apostolov je novi škof položil prisego zvestobe in poklon novoposvečenega škofa relikvijam sv. Petra.

Nad grobom svetega prvaka apostolov je novi škof položil prisego zvestobe: „Jaz, Konstantin, škof svete Sremske cerkve, obljubljam tebi, blaženi prvaku apostolov in tvojemu namestniku prečastitemu papežu Hadrijanu II. zvestobo... in to listino prisege, lastnoročno podpisano, jaz, Konstantin, škof, polagam na tvoje presveto telo in prisegam, da bom držal, kar sem obljubil. Bog mi bdoi sodnik in priča.“

Kar je Konstantin-Ciril slovesno izjavil, so Metod, njegov brat, in njegovi učenci in predstavniki slovanskih knezov molče potrdili s tem, da so poljubili skrinjico s svetimi ostanke.

Pozoren študij virov nas prepričuje, da Ciril in Metod prvotno nista hotela načelovati novo ustanovljeni slovanski Cerkev, ki je bila obnovljena panonska nadškofija z uradnim sedežem v Sremski Mitrovici. Njun namen je bil vzgojiti domači kler in iz njega pripraviti novi Cerkev vladiko in se nato, po opravljenem misijonu vrniti v domovino. Konstantin je sprejel kot tudi Metod pozneje, vodstvu slovanske Cerkve le na pritisk papeža in knezov.

Naslednje dni je sveto mesto videlo, lahko rečemo, prvo slovansko romanje po rimskih bazilikah. Kako drugače naj bi bili dali duška svoji sreči sveta brata, učenci in prijatelji?

Za sv. Petrom je bila prva njihova postaja pri Mariji Veliki. Tu je Konstantin-Ciril pel svojo prvo velikoduhovniško daritev v slovanskem jeziku.

Nato znova slovesnost pri sv. Petru, kjer je bil posvečen v duhovnika Metod, nekatere od učencev pa so posvetili v duhovnike ali dijakone škof Formoz in škof Gauderik iz Velletrijske, kot jima je naročil papež. Naslednjega dne so peli sv. maše pri sv. Petronili, tik bazilike sv. Petra, tretjega dne pa pri sv. Andreju, v cerkvi na Monte Celio, ki je danes posvečena sv. Gregorju Velikemu.

LJUBIMO SVOJ JEZIK

Jože Vombregar

Pripomnja: Kar velja za glagol, velja tudi za glagolske izpeljanke (skoraj vedno) in kar velja za pridevnike, velja tudi za pridevniške samostalnike in obratno. Kar velja za moški spol, velja tudi za druga dva.

Tako sem objavil večino izposojenk v besedah in stavčnih izrazih. Nikakor pa ni ta sestavek še popoln. Iskanje in ugotavljanje teh je delo jezikoslovcev. Napisal sem take, ki so v našem tisku najbolj v rabi. Če si jezik očistimo vsaj teh, si ga bomo precej olepšali in „ponašili“, se pravi, bomo pisali svoj, pristno slovenski jezik. Nekateri se upirajo takemu čiščenju iz „ljubezni“ do sorodnih narodov (jezikov), kolikor to zadeva izposojenke slovanskih jezikov — neutemeljenost takih ugo-

vorov sem dokazal že v prvem sestavku — drugi pa žalujejo za besedami, ki bi mogle bogatiti jezik, mu dajati večji besedni zaklad. Če bi to držalo, bi nas ne moglo nič ovirati, da bi stresli v ta besedni zaklad kar vse tuje besede iz drugih, zlasti slovanskih jezikov, pa bi imeli največji besedni zaklad, a jezik, ki bi se ne mogel več imenovati slovenski. Vodilo naj nam bo: ne uporabljajmo izposojenk (tujih besed), za katere imamo slovenske, torej svoje! Tudi pravih tujk se ogibajmo! Marsikaj se dá povedati lepó po slovensko, le potruditi se je treba, poiskati skladen izraz!

Za nameček naj objavim še skupino glagolov, pri katerih večkrat ne vemo, ali se začenjajo s predp. u ali v. S predp. u se začenjajo:

ubadati se (v pomenu truditi se), ugrizniti se, ukuhati se (juha se ukuha), uliti se (dež), ulomiti (kos kruha), upasti (voda, reka upade), upihniti (ogelj, luč), urezati se, ustaviti se, ustopiti se, usuti se (dež se usuje), ušteti se, utepati se (trma se mu utepa). — Enako glaseči se glagoli s predp. v: vbadati (šivanko, šilo), vbiti (si v glavo), vgrizniti (v jabolko), vkuhati (sadje), vliti (vodo v vrč), vlomiti (v hišo), vpasti (sovražnik v deželo), vpihniti (ogelj — v pomenu podnetiti), vrezati (v kaj, n. pr. črko, znamenje v deblo), vstaviti (črko v besedo), vstopiti (v sobo), vsuti (moko v vrečo), vštevati (v številu), vtepsti (si kaj v glavo). — To so torej enaki glagoli, ki imajo različen pomen, če se začenjajo z u ali z v. Posebej pa si je treba zapomniti ali si zapisati glagole s predpono u in v, ker večkrat ne vemo, s katero predpono se pišejo. 1.) Glagoli s predp. u: ugrezniti, ujeti, uloviti, ukriviti, upodobiti, uporabiti, upoštevati, uresničiti, usesti se, usajati se, ustrahovati, uščeniti, uščipniti, utopiti, užalostiti. — 2.) Glagoli s predp. v: vbrizgniti, vcepiti, včrtati, vdahniti, vdati se, vdolbsti, vglobiti se, vgnezditi se, vgozditi, vkleniti, vknjižiti, vkopati, vkovati, vložiti, vmešati, vneti, vpisati, vpiti, vplačati, vplesti, vplivati, vprašati, vpreči, vriniti, vsaditi, vseliti, vse-

sati, vstati, vtakniti, vseliti, vdreti, vdeti, vklesati, vkletiti, vskladiti, vročiti, vtekočiniti. — Samostalniki: Vpliv, vbod, vhod, vloga.

K u: Vino se učisti; kruh se umeši; kjer se ugrezne zemlja, je usad.

Še nekaj drobtin, nabranih tu in tam: Glagoli prečiti, prečkati, prečati imajo vsak svoj pomen. Prečim steno v gorah, prečkam cesto, prečam si lase (si jih češem na prečo). — Imena planetov pišemo z veliko začetnico, imena zemlje, lune, sonca z malo. — Rabo zaimka čigar je dovoljena le pri osebah moškega spola. Zato: Stol, čigar noga... ni prav. — Samostaln. pridevnik besede kmet: kmečki, kmetiški, kmetovski (zadnji je še najboljši). — Dležnik **prišedši** ni dovoljen. — Tem potom ali potom = tako, s tem, po ti poti. — Samega sebe ne razumem več = sam sebe ne razumem več; samemu sebi ne verjamem = sam sebi ne verjamem. V ti zvezi se beseda **sam** ne sklanja. Pač pa: Sebe samega več ne razumem, sebi samemu več ne verjamem, ker je tu beseda **sam** poudarjena. — Z ozirom na pisavo = v pogledu na pisavo, v pogledu pisave, glede na pisavo, glede pisave. — Oblači se proti svojemu stanu = oblači se preimenitno za svoj stan, oblači se nad svoj stan. — Drevo se oblistava = drevo se oblistuje.

Iz sojma slovenske in krščanske zavesti je mlademu bogoslovcu vzniknila misel o slovenskem okvirju cerkvene dejavnosti med Slovenci. Kot skoraž vse genialne misli, vodila celih življenj, je tudi ta uvid mladih dni. Da so je izrekel bogoslovec Slomšek, ko je komaj stopil na pot k duhovništvu, je samo dokaz njegove že davne pristne predanosti poklicu.

POJASNILO

Zvezi Slovenskih protikomunističnih borcev!

Cleveland, 14. marca 1964.

Z ozirom na razmere, ki vladajo v organizaciji, na žaljivo pismo, ki je bilo poslano članu g. Melaherju, in v trdni zavesti, da zveza ne pospešuje naporov treznih elementov, da bi se razmere uredile, javljam s tem pismom Zvezi, da izstopam kot član clevelandskega odseka, ki je včlanjen v Zvezo. Obenem osebno protestiram proti načinom, ki postajajo nemogoči in so najboljša pot k uničenju organizacije. V pismu g. Melaherju trdite, da so vzrok razporom in povod izrednemu občnemu zboru v Clevelandu ljudje, ki so nasprotni organizaciji, oziroma se vežejo z ljudmi, ki so ji nasprotni in sovražni.

Ugotoviti moram eno. Začetek javnega razkola je bil nastanek dveh Vestnikov. Novega je sklenila Zveza brez vednosti članov in prvič sem zvedel zanj, ko sem ga dobil. Kot član clevelandskega odbora sem od prvega početka stal na stališču, da je nujno potrebno, da se oba Vestnika za čas ustavi in resno išče pot k edinosti. Na predloge, ki sem jih dal na seji in kjer smo sklenili, da se pošljejo na Zvezo, ni bilo od Zveze nobenega odgovora. Tudi sem dognal, da je član Zveze presupponiral, da sem že na strani, ki zagovarja stari Vestnik, in g. Grum France je to Rev. Lavrihu Ivañu dejansko pisal. Gospod Grum France točno ve moje stališče, toda prišel sem do zaključka, da je mnogo zakulisnega izigravanja, ki se mi upira. Na izrednem občnem zboru v Clevelandu je bilo mnogo surovosti in ne morejo se prenašati psovke, kakor so bile: Oblak mora iz stranke ali pa mora iz organizacije. Da sta se razposlala oba Vestnika, sem v prvi vrsti kriv jaz. Smatral sem za legalno, da člani dobijo časopis, ki je s številko 10-12 zaključil letnik 1963, ker so ga člani dejansko v začetku leta 1963 plačali in naročili. Povedal sem predsedniku Milanu Zajcu pred sejo, da je to moje stališče in naj ga na seji pove. Predsednik mi je sam priznal, da mojega predloga ni povedal. Isto pa sem povedal tudi Oblak Tonetu, ki je oba Vestnika razposlal. Na izrednem občnem zboru sem ta svoj korak tudi javno pred vsemi člani povedal.

Ugotavljam, da so osebni spori krivi, da se razpor pogloblja. Vseskozi sem bil prepričan, da so odseki avtonomni, toda zdaj spoznavam, da Zveza ni koordinacijsko telo, kakor bi moralo biti, ampak prihaja v položaj ukazovalca, ki hoče ustvariti nekaj proti večini. Tako postaja razbitje neizogibno!

Žal mi je, da moram storiti ta korak. Kot kulturni delavec, ki sem ves čas izven svojega fabriškega dela daroval slovenski stvarj in mi

je bilo dobro organizacije res pri srcu, sem bil prepričan, da bo zmaga treznost. Za pomirjenje je potrebno:

1. Samo en Vestnik, ki naj ga izglasujejo vsi člani.
2. Pravila Zveze, ki bodo točnejše določena, kakor so zdaj.

Prosim Zvezo slovenskih protikomunističnih borcev, da se v nobeni zadevi ne obrača name, ker se želim javno povsem umakniti, dokler med tistimi, ki ste na vrhu, ne prevlada treznost in razsodnost.

Kopijo tega pisma sem poslal tudi novemu krajevnemu odboru v Clevelandu.

S spoštovanjem

Mauser Karel l r.

Karel Mauser
1085 E 72th Street
Cleveland 3, Ohio

Opazovala ga je s tihim zadovoljstvom. Torej spet ni šel v cerkev. Upajmo, da se ne bo premislil. Bajе se je sam odločil, da bo ministriral. Ta služba je bila vsekakor nekaj, s čimer se je lahko ponašal pred vrstniki. Zdaj pa je najbrž tudi sam sklenil, da ne pojde več. Odločitev velike vrednosti: ker ga ni nihče prisilil. Premišljevala je, kako bi mu lahko brez sleherne umljivosti postavila kako vprašanje.

„Joj, Slavči! Pa vendar nisi pozabil, da moraš ministrirati?“

„Tja ne grem več,“ je odvrnil bežno in ji pognal žogico neubranljivo na rob.

„Ne greš. Kako to?“

„Nočem klečati.“

„Nočeš klečati?“

V preprostem dečkovem odgovoru, ki zagotovo ni hotel razodeti ničesar posebnega, je videla neobičajen pomen. Noče klečati! Kakšna opredelitev! Ponos! Noče klečati! Tako, da. Saj ga učimo, da bi hodil pogumno, da bi hodil vzravnano.

Pohitela je okrog mize.

„Junak si, Slavči. Cel junak!“

Pritisnila si ga je k sebi. On pa se ji je izvil.

Drago Grah, Konec pravljice, (Sodobnost XII., str. 25—26)

Kako rad bi človek avtorju povedal tisto resnico, da je človek največji junak takrat, ko je na kolenih pred svojim Bogom. Pa še to, da tisti, ki ne kleči pred Bogom, navadno klečaplazi pred ljudmi. Kako je danes v Sloveniji viden ta medsebojni odnos med obojim.

DAROVI V INVALIDSKI FOND

Kosančič, San Justo	\$	500,—
Pregelj Bogo, Morón	„	1.000,—
Namesto venca na grob umrlega očeta v domovini.		

VSEBINA: Za in proti (D. D.) — Živel genij! — Iz Slovenije — Slovenci v ognju revolucije (F. Gl.) — Pismo (Hamlet) — Vračanje kozakov iz Lienza in Spittala leta 1945 (Dr. Tine Debeljak) — Naša učitelja ob 1100-letnici (Dr. Stanko Kahne, SDB) — Ljubimo svoj jezik (Jože Vombergar) — Pojasnilo (Mauser Karel)

Correo
Argentino
Suc. 7

TARIFA REDUCIDA
Concesión No. 6830

Propiedad Intelectual
No. 756.565
Ramón Falcón 4158, Bs. As.

AX

Vestnik: es el único Informativo de los Excombatientes anticomunistas eslovenos; is the official voice of Slovenian anticommunist veterans.